

УДК 340.12

DOI <https://doi.org/10.30970/PS.2024.21.31>

ЗМІНИ В МОТИВАЦІЙНО-ЦІННІСНІЙ СФЕРІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У КОНТЕКСТІ ТРИВАЛОЇ БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Олег Рибчук

*Національний університет оборони України,
просп. Повітряних Сил, 28, м. Київ, Україна, 03049
e-mail: o.rybchuk@ed.nuou.org.ua*

У статті проаналізовано зміни в мотиваційно-ціннісній сфері військовослужбовців у контексті тривалої бойової діяльності. З'ясовано, що тривала бойова діяльність суттєво впливає на мотиваційно-ціннісну сферу військових, що визначає їхню здатність ефективно виконувати бойові завдання та адаптуватися до післявоєнного життя. Доведено, що основні ціннісні орієнтації військовослужбовців зазнають переосмислення та адаптації в залежності від умов служби та особистісних ресурсів.

Обґрунтовано важливість аналізу мотиваційної структури військовослужбовців через триаду «мотивація – особистість – діяльність», що сприяє інтеграції особистісних і суспільно значущих потреб.

За допомогою анкети «Оцінка впливу бойового досвіду на мотиваційно-ціннісні орієнтації військовослужбовців» виявлено значні зміни у мотиваційній структурі респондентів. Серед ключових факторів, виявлених завдяки факторному аналізу, виділені зусилля на підтримку високого морального духу, співпрацю з побратимами, а також збереження особистої цілісності у випробуваннях. Зазначені зміни мають глибокий вплив на формування професійних цінностей та психологічну адаптацію до умов бойових дій.

На основі отриманих даних за методикою «Ціннісні орієнтації» М. Рокіча представлена динаміка ціннісних орієнтацій військовослужбовців. З'ясовано, що переважна більшість досліджуваних визначила «щасливе сімейне життя» як найважливішу цінність, що свідчить про сильний мотиваційний зв'язок між сімейним благополуччям і психологічною стабільністю в екстремальних умовах. Також значущими виявились цінності, пов'язані з коханням, здоров'ям, активним діяльним життям та наявністю добрих та вірних друзів.

Отримані дані ілюструють тісний взаємозв'язок між змінами в ціннісній сфері та адаптацією військовослужбовців до вимог бойових операцій. Ці зміни у ціннісних орієнтаціях і мотиваційній структурі відображають стратегічні адаптації, які спрямовані на збереження психологічної рівноваги і підвищення професійної ефективності під час проходження військової служби в екстремальних умовах. Сформовані висновки, акцентують увагу на критичній важливості психологічної підготовки та підтримки військовослужбовців, що є важливим для подальших досліджень та розробки ефективних стратегій військової психології.

Ключові слова: мотиваційно-ціннісна сфера, бойова діяльність, мотив, ціннісні орієнтації, мотивація, стрес, психологічний стан, психологічна підтримка, військовослужбовці.

У контексті повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України військові конфлікти набувають особливої актуальності, вносячи значні зміни у соціально-психологічну стабільність суспільства. Зокрема, інтенсивність бойових дій глибоко впливає на психологічний стан та соціальне функціонування військовослужбовців, що беруть участь у військових операціях. Одним із найбільш важливих аспектів, що зазнають змін під час військової служби, є мотиваційно-ціннісна сфера особистості. Вплив тривалої

бойової діяльності на мотиваційно-ціннісну сферу військовослужбовців вимагає детального дослідження, оскільки саме ця сфера визначає ефективність виконання бойових завдань, а також адаптацію до післявоєнного життя.

Мотиваційно-ціннісна сфера військовослужбовців є вирішальною у контексті їх психічного розвитку і професійної діяльності, особливо під час тривалої бойової активності. Цей аспект вивчається через триаду «мотивація – особистість – діяльність», що має значний вплив на формування і розвиток особистості військових. Важливість аналізу особистісних детермінантів та мотиваційних ресурсів полягає у забезпеченні їх професійного та особистісного зростання, де навчання і розвиток орієнтовані не лише на задоволення особистих потреб і досягнення цілей, але й на активність, успіх, втілення цінностей, самореалізацію та розкриття власних можливостей.

Значення мотиваційно-ціннісної сфери в контексті військової служби можна розглядати через призму базових цінностей та мотивів, які спрямовують поведінку військовослужбовців, визначають їхнє ставлення до обов'язку, відданість бойовим побратимам та взаємодію з командуванням. Тривала бойова діяльність неминуче призводить до переосмислення особистісних цінностей, зміни життєвих пріоритетів та адаптації мотиваційних механізмів.

У контексті тривалого бойового досвіду важливо враховувати динамічні зміни в мотиваційній сфері військовослужбовців. Незважаючи на численні наукові дослідження, що розглядають мотиваційні аспекти професійної діяльності в екстремальних умовах, військові конфлікти вносять корективи у методи діагностики та розвитку мотивації. Особливе значення це має для українських військовослужбовців, чия служба включає участь у бойових діях та виконання завдань у високоризикованих умовах [8]. Мотивація до військової професійної діяльності формується під впливом складних соціально-психологічних обставин та включає як позитивні, так і негативні чинники [4, с. 115]. Особливість мотивації залежить як від індивідуальних особливостей особистості, так і від специфіки професійної діяльності [11, с. 351].

Проблематика мотивації до діяльності в екстремальних умовах була предметом численних досліджень українських вчених, таких як В. Алещенко, О. Ковальчук, О. Колесніченко, О. Матеюк, Я. Мацегора, В. Осьодло, Є. Потапчук, І. Приходько, О. Сафін, В. Стасюк, О. Тімченко, Ю. Ширококов, Н. Юр'єва та інші. Ці дослідження висвітлювали, як загрози життю та здоров'ю, порушення працездатності, високий рівень психічного напруження, та обсяг особистих ресурсів впливають на мотивацію військовослужбовців [6]. Це дозволяє глибше розуміти взаємодію між цими факторами та їх вплив на якість виконання професійних завдань в екстремальних умовах.

У процесі глибокого теоретичного аналізу було встановлено, що мотиваційна структура професійної діяльності військовослужбовців базується на інтеграції особистісних та суспільно значущих потреб, які індивідом інтеріоризовані до певної міри. Визначальними чинниками у формуванні мотивації та ціннісного орієнтування військових є: зацікавленість у службі, особистісне зростання, прагнення до професійних досягнень, самореалізація, матеріальний стимул та наявність пільг, життєві цінності та світогляд, розвиток глибокого інтересу до змісту і процесу професійної діяльності офіцера, формування впевненості в своїй професійній компетентності, розвиток мотивації досягнення і професійного самовдосконалення, аналіз і розробка перспективних цілей професійної діяльності, вироблення адекватної професійної самооцінки [5, с. 115]. Водночас, центральне місце в ціннісно-смісловій сфері займають професійні цінності, які складають фундаментальну основу професійної діяльності, визначаючи ключові вибори суб'єкта. Основу ціннісного аспекту мотиваційної сфери військового становлять духовні, моральні, культурні та

загальнолюдські цінності, формування яких відбувається у процесі соціалізації та професіоналізації фахівця.

У контексті дослідження змін у мотиваційно-ціннісній сфері військовослужбовців в умовах тривалої бойової діяльності та для вивчення мотиваційного компонента ми розробили та застосували спеціалізовану анкету під назвою «Оцінка впливу бойового досвіду на мотиваційно-ціннісні орієнтації військовослужбовців». Для аналітичної обробки отриманих даних ми використали факторний аналіз, t-критерій Стьюдента для незалежних вибірок і процедуру Z-перетворення.

Емпіричний матеріал дослідження складався з вибірки 126 військовослужбовців, віком від 20 до 46 років.

У процесі тривалої бойової діяльності спостерігається значна трансформація мотиваційної сфери військовослужбовців, що включає зміцнення професійних прагнень та особистісного розвитку. Під впливом постійних викликів та необхідності ефективно реагувати на бойові завдання, мотиваційний компонент стає вирішальним у підтримці високих стандартів виконання службових обов'язків. Військовослужбовці демонструють зростаюче бажання до саморозвитку та професійної майстерності, що є відгуком на складні обставини їхньої діяльності.

Зосередженість на досягненні успіху в бойових умовах і прагнення до вдосконалення професійних навичок сприяють формуванню внутрішнього почуття обов'язку та відповідальності. Вплив мотиваційних зусиль на психологічну готовність до дій в умовах бойових дій посилюється через їхній стимулюючий, смислоутворюючий та регулятивний вплив.

Стимулююча функція мотиваційного компонента забезпечує динамічний розвиток індивідуальних потреб і інтересів військовослужбовців, у той час як смислоутворююча функція допомагає розумінню значущості їхньої професії у ширшому суспільному контексті. Регулятивна функція відіграє ключову роль у підтримці дисципліни і адаптації поведінки до вимог військового життя. Це зміцнює здатність особистості досягати високих результатів у викликах, що виникають під час бойових дій, та сприяє загальному розвитку військової компетентності та психологічної стійкості.

У рамках нашого дослідження змін у мотиваційній сфері військовослужбовців під час тривалої бойової діяльності ми застосували факторний аналіз для систематизації і аналізу даних про динаміку мотиваційних змін. Аналіз був здійснений за методом головних компонентів з використанням Varimax-обертання, що дозволило нам виявити структуру варіабельності досліджуваних показників. Із множини спостережуваних змін ми виділили чотири ключові мотиваційні фактори, які найточніше відображають зміни в установках військовослужбовців у процесі їхньої бойової діяльності. Використання програми STATISTICA 10.0 допомогло оптимізувати обробку даних, забезпечивши високий рівень надійності результатів аналізу за рахунок адекватного розрахунку власних значень факторів та частки поясненої ними варіації.

Застосування факторного аналізу дозволило нам виявити ключові мотиваційні установки, що трансформувалися під впливом військових викликів. Цей аналіз, проведений методом головних компонентів з використанням Varimax-обертання, виявив декілька значущих мотивів, кожен з яких відіграє важливу роль у психологічній адаптації військових до умов бойових дій.

Перший мотив об'єднує такі показники, які відображають зусилля військовослужбовців сприяти високому моральному духу, співпраці з побратимами, підтримці дисципліни та порядку, а також збереженню особистої цілісності в умовах випробувань. Ці змінні відображають прагнення військовослужбовців до розвитку командного духу і особистісного зростання через спільні випробування та взаємну підтримку.

Другий – включає такі аспекти, як змагання за виживання у екстремальних умовах, підтримання фізичної витривалості та психологічної стійкості, необхідність захисту власного життя та життя товаришів. Зазначенні змінні вказують на мотивацію до самозбереження та адаптації до екстремальних умов, що є критично важливим у військових обставинах.

Третій мотив пов'язаний з прагненням до психологічної опори, знаходження сенсу в бойових діях та переосмислення особистих та професійних цілей у контексті військової служби. Це включає усвідомлення відповідальності та особистісного зростання через службу.

Четвертий мотив стосується необхідності відновлення після тривалих бойових дій, прагнення до відновлення емоційної рівноваги, підтримки здоров'я, та зміцнення відносин з родиною та друзями після повернення з бойових дій.

Отже, на основі проведеного дослідження, вважаємо за необхідне представити результати факторного навантаження мотивів у таблиці 1.

Таблиця 1

**Результати факторного навантаження систематизованих мотивів
військовослужбовців у контексті тривалої бойової діяльності**

Мотив	Показник	Факторне навантаження
Мотив «Командна єдність та індивідуальний розвиток»	Підтримка високого морального духу	0,822
	Взаємодопомога серед побратимів	0,636
	Підтримання дисципліни та порядку	0,507
	Збереження особистісної цілісності під час випробувань	0,643
	Розвиток командного духу	0,598
	Особистісний розвиток через спільні випробування	0,571
	Сумарна дисперсія	16,5%
Мотив самозахисту в екстремальних умовах	Виживання в екстремальних умовах	0,474
	Підтримання фізичної витривалості	0,655
	Психологічна стійкість	0,757
	Захист власного життя та життя товаришів	0,605
	Адаптація до екстремальних умов	0,706
	Сумарна дисперсія	15,5%
Мотив пошуку сенсу та рефлексія	Психологічна опора	0,656
	Знаходження сенсу в бойових діях	0,824
	Переосмислення особистих та професійних цілей	0,753
	Сумарна дисперсія	14%
Мотив відновлення та реінтеграції	Відновлення після тривалих бойових дій	0,745
	Відновлення емоційної рівноваги	0,785
	Підтримка здоров'я	0,544
	Зміцнення відносин з родиною та друзями	0,401
	Сумарна дисперсія	13%

Аналіз факторних навантажень мотивів військовослужбовців у контексті тривалої бойової діяльності демонструє ключові аспекти, що впливають на поведінку та рішення в екстремальних умовах. Мотив «Командна єдність та індивідуальний розвиток» з найвищою сумарною дисперсією 16,5% підкреслює важливість морального духу, дисципліни та

особистісного розвитку через командну взаємодію. Мотив «Самозахист у екстремальних умовах» з сумарною дисперсією 15,5% акцентує на необхідності фізичної витривалості та психологічної стійкості для виживання та захисту. Мотив «Пошук сенсу та рефлексія» із сумарною дисперсією 14% відображає прагнення знайти глибший сенс у бойових діях та переосмислення особистих цілей. Найменша сумарна дисперсія у мотиву «Відновлення та реінтеграція» (13%) вказує на значення емоційної рівноваги, здоров'я та соціальних зв'язків після тривалих бойових дій. Отримані результати підкреслюють про комплексний вплив бойового досвіду на різні аспекти особистості та поведінки військовослужбовців.

Крім того, у контексті дослідження, виявлено, що ціннісні орієнтації значно впливають на мотиваційну сферу військовослужбовців, що, у свою чергу, корелює з їхньою професійною ефективністю та іншими аспектами поведінки. Так, за результатами досліджень, проведених Е. Штайнером та А. Кудряшовою, військовослужбовці, орієнтовані на безпеку та матеріальний добробут, демонструють схильність до ризикованої поведінки. Натомість ті, чий ціннісні орієнтації спрямовані на благодійність та універсалізм, зазвичай виявляють меншу схильність до ризику. Ці відкриття підкреслюють, що ціннісні настанови мають стратегічне значення для психологічної підготовки військових [10, с. 22].

У рамках аналізу впливу ціннісних орієнтацій на мотиваційно-ціннісну сферу військовослужбовців у контексті тривалої бойової діяльності виділяються кілька напрямів досліджень. М. Бочарова та І. Губерський зосереджуються на вивченні ролі ціннісних орієнтацій у формуванні психологічної готовності військових до професійної діяльності [1, с. 37]. Роботи Р. Гілдера, Д. Ван Мехелена та Д. Шарлієра досліджують зв'язок між ціннісними настановами та професійною самоідентифікацією військовослужбовців, розглядаючи ці аспекти як ключові фактори в процесі адаптації до викликів бойової діяльності [3, с. 14]. В. Ващенко пропонує аналіз ціннісних орієнтацій через призму формування військової етики, акцентуючи на моральних і етичних засадах військової професії [2, с. 35]. Тематика досліджень М. Піхтіна та О. Сурми зосереджується на впливі ціннісних орієнтацій на ефективність виконання професійних обов'язків військовослужбовцями під час бойових операцій [7, с. 25]. Ці дослідження сприяють глибшому розумінню взаємозв'язків між ціннісними установками та адаптивними процесами в умовах військової діяльності, що є критично важливим для підготовки та підтримки військовослужбовців у складних умовах.

Ю.Ж. Шайгородський акцентує на тому, що система ціннісних орієнтацій військовослужбовців є втіленням ключових аспектів їхньої внутрішньої структури особистості, які мають вирішальне значення для їхнього самопочуття та поведінки. Ці орієнтації регулюють особистісне становлення, виступають критерієм соціальних норм та правил, і безпосередньо впливають на особистісний розвиток [9].

Загалом, цінності сприймаються як значущі елементи, що мають індивідуальну вагу через суб'єктивне оцінювання їх значимості. Вони формують внутрішню опору особистості, служать своєрідним компасом у оцінці навколишнього світу. У контексті військової служби ціннісна система часто адаптується таким чином, що сприяє збереженню психологічної рівноваги під час стресу, допомагає військовослужбовцям вибирати оптимальні рішення у критичних ситуаціях та мотивує їх продовжувати боротьбу.

Таким чином, аналіз ціннісних орієнтацій є критично важливим для глибшого розуміння мотиваційних процесів у військовій сфері, оскільки дозволяє ефективніше формувати підходи до психологічної підготовки та забезпечення високої професійної ефективності військовослужбовців, особливо в умовах бойових дій. Вивчення та оптимізація ціннісних орієнтацій можуть сприяти підвищенню якості військової підготовки та ефективному виконанню завдань у складних умовах.

У процесі вивчення ціннісних орієнтацій у військовослужбовців, в якому було використано методика «Ціннісні орієнтації» М. Рокича.

За результатами дослідження, виявлено, що переважна більшість військовослужбовців (85%) визначає «щасливе сімейне життя» як найважливішу цінність. Для військових, які довгий час перебувають у бойових умовах далеко від дому, сім'я стає не лише опорою, а й символом майбутнього та основним мотивом їхньої боротьби та відданості службі. Цінність «кохання», що включає духовну та фізичну близькість з коханою особою, займає другий ранг, підкреслюючи важливість емоційної підтримки та взаємоприв'язаності для зміцнення військовослужбовця.

Цінність «здоров'я», що охоплює фізичний та психічний стан, займає третє місце у ранжуванні, оскільки умови війни значно підвищують ризики для здоров'я та життя. Військовослужбовці, які об'єктивно оцінюють ситуацію, стають більш усвідомленими щодо важливості збереження здоров'я, яке є ключем до виконання бойових завдань та виживання. Четвертий ранг за «активне діяльне життя» свідчить про прагнення військовослужбовців до дій, що надають їхньому життю емоційного наповнення та різноманітності, незважаючи на обмеження, накладені війною.

П'яте місце у рангу посідають «добрі та вірні друзі», важливість яких для військовослужбовців в умовах бою є критичною, оскільки довіра та підтримка від побратимів сприяє виживанню та успішному виконанню завдань. Наступні за рангом цінності, такі як «матеріальне забезпечення життя» та «життєва мудрість», хоч і мають опосередковане значення, але все ж таки сприяють в боротьбі з ворогом.

Доведено, що в умовах бойових дій цінності, такі як «розваги», «творчість», «краса природи і мистецтво», виявляються на останніх позиціях за значимістю, оскільки основна увага зосереджена на виживанні та виконанні бойових завдань.

За даними дослідження інструментальних цінностей, важливість певних якостей для військовослужбовців була високо оцінена: «акуратність» отримала найвищий пріоритет, також «чесність», «вихованість», «тверда воля», «самоконтроль» та «чуйність».

«Акуратність» виявилась критично важливою у бойових умовах, оскільки найменші помилки можуть мати незворотні наслідки. «Чесність» зайняла другий ранг, що пояснюється високою цінністю довірчих відносин між військовими та командуванням, важливими для забезпечення безпеки та успіху в бойових операціях. Третє місце «вихованості» вказує на значення передбачуваності поведінки у стресових умовах, що сприяє підвищенню стабільності та ефективності діяльності військового підрозділу.

Четверте та п'яте місця займають «тверда воля» та «самоконтроль», підкреслюючи необхідність міцної внутрішньої дисципліни і саморегуляції в умовах постійного ризику для життя. На останніх позиціях виявилися цінності, такі як «раціоналізм», «непримиримість до недоліків» та «високі запити». Ці якості можуть виявитись менш функціональними у командній взаємодії, де потрібно пристосовуватися до різноманітності характерів і умов. Зокрема, «раціоналізм» зайняв нижчі позиції через можливе ігнорування інтуїтивних та емоційних аспектів, що є важливими для виживання в бойових ситуаціях.

Таким чином, ці дані підкреслюють ієрархію цінностей, що сприяє військовим у підтримці стійкості та адаптації до вимог бойової діяльності, забезпечуючи ефективність виконання завдань та збереження особистої та колективної безпеки.

Отже, вплив тривалої бойової діяльності на мотиваційно-ціннісні орієнтації військовослужбовців є многогранним і включає зміни, що спонукають їх до вдосконалення власних навичок, зміцнення професійних і особистісних якостей, що є відповіддю на складні обставини їхньої діяльності.

Дослідження демонструє, що тривала бойова діяльність суттєво впливає на мотиваційно-ціннісну сферу військовослужбовців, зокрема, змінюючи їхні основні ціннісні

орієнтації та мотиваційні структури. За результатами аналізу, основні зміни охоплюють зміцнення професійних прагнень, важливість командної взаємодії, пошуку сенсу в діяльності, а також відновлення особистого балансу після бойових дій. Значущість цих змін підкреслює потребу в розробці спеціалізованих програм психологічної підтримки та адаптації, що враховують нові ціннісні орієнтації, які включають здоров'я, сімейні взаємини, і самореалізацію. Результати також вказують на необхідність подальших досліджень щодо впливу ціннісних змін на професійну ефективність та психологічну стійкість військово-службовців у контексті тривалих бойових дій.

Список використаної літератури

1. Бочарова М., Губерський І. Вплив ціннісних орієнтацій на формування психологічної готовності до професійної діяльності військовослужбовців. *Військова психологія*, 2016. Вип. 1(5). С. 36–41.
2. Ващенко В. Ціннісні орієнтації в контексті формування військового етику. *Військова психологія*, 2017. Вип. 3(7). С. 34–39.
3. Гілдер Р., Ван Мехелен, Шарліер Д. Взаємозв'язок ціннісних орієнтацій та професійної самоідентифікації військовослужбовців. *Військова психологія*, 2018. Вип. 30(1). С. 12–20.
4. Каплученко О. П., Приходько І. І. Визначення провідних мотивів військовослужбовців Національної гвардії України до службово-бойової діяльності в екстремальних умовах. *Честь і закон*. 2019. Том 3 (70). С. 114–122. [https://doi: 10.33405/2078- 7480/2019/3/70/190049](https://doi.org/10.33405/2078-7480/2019/3/70/190049)
5. Каряка І. Мотиваційно-ціннісний компонент військовослужбовців. *Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України. Серія: Психологічні науки*. Київ. 2019. Вип. 1(12). С. 114–126.
6. Кравченко К.О., Тімченко О.В., Ширококов Ю.М. Соціальнопсихологічні детермінанти виникнення бойового стресу у військовослужбовців – учасників антитерористичної операції : монографія. Харків : НУЦЗУ; ФОП Мезіна В.В., 2017. 186 с.
7. Піхтін М., Сурма О. Вплив ціннісних орієнтацій на професійну діяльність військовослужбовців в умовах бойових дій. *Military Psychology*, 2018. Вип. 32(2). С. 22–29.
8. Психологія екстремальної діяльності: навч. посіб. І. І. Приходько, О.С. Колесніченко, О.В. Тімченко та ін.; за заг. ред. проф. І.І. Приходька. Харків : НА НГУ, 2016. 571 с.
9. Шайгородський Ю. Ціннісні орієнтації в психологічній структурі особистості. *Соціальна психологія*. 2009. Вип. 4. С. 65–73.
10. Штайнер Е., Кудряшова А. Взаємозв'язок ціннісних орієнтацій та ефективності професійної діяльності військовослужбовців. *Військова психологія*, 2016. Вип. 2(6). С. 20–25.
11. Prykhodko I., Matsehora J., Lipatov I., Tovma I., Kostikova I. Servicemen's Motivation in the National Guard of Ukraine: Transformation After the "Revolution of Dignity". *The Journal of Slavic Military Studies*. 2019, 32(3), 347–366. [https://doi: 10.1080/13518046.2019.1645930](https://doi.org/10.1080/13518046.2019.1645930).

CHANGES IN THE MOTIVATION AND VALUE SPHERE OF MILITARY PERSONNEL IN THE CONTEXT OF CONTINUED COMBAT ACTIVITIES

Oleh Rybchuk

*National Defense University of Ukraine,
28, Air Force Avenue, Kyiv, Ukraine, 03049,
e-mail: o.rybchuk@ed.nuou.org.ua*

The article analyzes changes in the motivational and value sphere of military personnel in the context of prolonged combat activity. It was found that long-term combat activity significantly affects the motivational and value sphere of the military, which determines their ability to effectively perform combat tasks and adapt to post-war life. It has been proven that the basic value orientations of military personnel undergo rethinking and adaptation depending on service conditions and personal resources.

The importance of analyzing the motivational structure of military personnel through the triad “motivation – personality – activity” is substantiated, which contributes to the integration of personal and socially significant needs.

With the help of the questionnaire “Assessment of the influence of combat experience on the motivational and value orientations of servicemen”, significant changes in the motivational structure of the respondents were revealed. Among the key factors identified through factor analysis were efforts to maintain high morale, cooperation with peers, and maintaining personal integrity in trials. These changes have a profound impact on the formation of professional values and psychological adaptation to the conditions of combat.

The dynamics of value orientations of servicemen are presented on the basis of the data obtained using the “Value orientations” method by M. Rokych. It was found that the vast majority of the researched identified “happy family life” as the most important value, which indicates a strong motivational connection between family well-being and psychological stability in extreme conditions. Values related to love, health, an active life, and the presence of good and faithful friends also turned out to be significant.

The obtained data illustrate a close relationship between changes in the value sphere and the adaptation of military personnel to the requirements of combat operations. These changes in value orientations and motivational structure reflect strategic adaptations aimed at preserving psychological balance and increasing professional efficiency during military service in extreme conditions. The conclusions drawn emphasize the critical importance of psychological training and support of military personnel, which is important for further research and development of effective military psychology strategies.

Key words: motivational and value sphere, combat activity, motive, value orientations, motivation, stress, psychological state, psychological support, military personnel.